

Jože Ramovš, Socialni delavec in alkoholizem: metodologija za delo strokovnih in vodstvenih služb na področju alkoholizma v delovni organizaciji. Knjižnica Sindikati 94, Delavska enotnost, Ljubljana 1988

Jože Ramovš je že dovolj znan in uveljavljen praktik na področju zdravljenja alkoholizma, zato ga gotovo ni potrebno posebej predstavljati. Omenimo le nekaj podatkov, potrebnih za predstavitev pričujočega dela. Zadnja Ramovševa knjiga, priročnik Socialni delavec in alkoholizem, je namreč značilno delo tipa "iz prakse za prakso". Praksa je namreč Ramovšu vedno dajala dovolj priložnosti za izkušnje te vrste: najprej je delal kot socialni delavec v Cukrarni, nato kratek čas kot vzgojitelj v vzgojnem zavodu, potem pa kar desetletje v veliki gradbeni delovni organizaciji Slovenija ceste - Tehnika (SCT); vseskozi je sodeloval kot terapevt v terapevtskih skupinah in klubih zdravljenih alkoholikov. Sedaj dela na Univerzitetnem zavodu za zdravstveno in socialno varstvo. Njegova desetletna izkušnja v delovni organizaciji pa je bila glavna osnova, glavni vir za pričujoči priročnik.

Dovolj jasen je tudi podnaslov pričujoče Ramovševe knjige - "metodologija za delo strokovnih in vodstvenih služb na področju alkoholizma v delovni organizaciji". Namenskost knjige pa s tem še ni izčrpana, knjiga je namreč "obvezno" branje za vse strokovne delavce s tega področja in sorodnih področij, saj je ob konkretnih metodah, uporabnih v delovni organizaciji, navedeno tudi dovolj splošnih izkušenj ob delu z alkoholiki. Za strokovne delavce-začetnike je knjiga še toliko dragocenejša, saj jim bo s konkretnimi navodili olajšala uvajanje v delo in prihranila marsikatero (bolj ali manj usodno) napako.

Ramovš sam v uvodu pravi, da je "velika večina vsebine tega priročnika izvirna in je ni mogoče najti ne v mojih dosedanjih delih, ne v domači in ne v tuji literaturi" (str. 10). To mogoče celo drži, saj ta tema pri nas kljub aktualnosti s tega vidika še ni bila celovito obdelana. Rugljevo delo oziroma knjige s področja alkoholizma so seveda več kot dovolj znane, verjetno pa večina pozna tudi Ramovševi prejšnji knjigi - Alkoholno omamljen (v dveh izdajah, 1981 in

1986) ter Boj za življenje družine (1983, vse Mohorjeva družba, Celje). Ramovš se v obravnavnem delu opira na omenjena lastna in Rugljeva dela, s tega vidika knjiga kljub obljubam (str. 11: "vmes ... so nanizani nekateri globlji antropološki razmisleki, ki jih v dosedanji alkoholološki literaturi še ni bilo...") ne prinaša kaj bistveno "novega", vsaj ne s področja teorije. Nasplošno je glavna vrednost dela predvsem v praktičnih navodilih, manj pa v teoretičnih prispevkih, zato knjiga ne more biti učbenik, je pa lahko dober priručnik. Verjetno Ramovš niti ni imel takih ambicij, saj je podnaslov dela dovolj natančen.

In še opomba glede naslova: Prejšnje Ramovševe knjige (in v dobršni meri tudi Rugljeve) so bile namenjene predvsem alkoholiku oziroma njegovim svojcem, v prvi vrsti partnerju ("alkoholika žena"), to pa je prvo delo, ki je namenjeno posebej strokovnim delavcem. V delu je jasno prisoten tudi problem poklicne in strokovne identitete socialnega delavca. Seveda to delo, še manj pa ta zapis o njem tega vprašanja ne nameravata razrešiti, dilema vsekakor ostaja. V tem trenutku načrtovanega prehoda VSSD na visoko stopnjo je vprašanje še toliko aktualnejše. Ko pa se bo pisal "učbenik" za študij alkoholizma za socialne delavce, bi bilo potrebno več prostora posvetiti sistemiki, metodologiji in teoretični pogledjenosti. O strokovni terminologiji je Ramovš sicer poskusil pisati (v prilogi dodaja celo "slovarček slovenskega alkoholološkega izrazja"), vendar je to šele začetek.

Glavni problem knjige je predvsem v neurejenosti, nepreglednosti gradiva. Ramovšev stil pisanja je že tako ali tako zelo gostobeseden (primerjaj tudi njegovi prvi knjigi), manjka mu jasnosti, velikokrat se ponavlja, teme so razdrobljene, nekatere podrobnosti pa po nepotrebnem razvlečene. Do dragocenih napotkov se mora bralec prikopati skozi kopico nepotrebnih ponavljanj v glavnem že objavljenih in obdelanih tem (v omenjenih Rugljevih in Ramovševih delih), kar lahko odvrne pozornost od zares novih prispevkov. Vsekakor pa se tudi iz tako neurejenega gradiva dajo razbrati Ramovševa osnovna spoznanja o metodah in postopkih zdravljenja alkoholikov ter seveda predvsem spoznanja o vlogi in nalogi socialnega delavca pri tem. Ramovš prepričljivo opravi z nekoristnimi, celo škodljivimi postopki, opredeli vlogo družine in drugih institucij pri razreševanju te težave, s tem pa posredno nakaže tudi nekatere razloge za "nereshljivost" posameznih primerov, ali drugače rečeno: opozori na vseprisotnost pitja (in zlorab alkohola) v družbi, tudi s strani tistih (vodstvenih delavcev na primer), ki naj bi ta problem reševali. Nakaže tudi nujnost interdisciplinarnega pristopa k reševanju tega problema ter ob tem vidi pomembno vlogo socialnega delavca kot kadra z "interdisciplinarno širino". Vendar pri vzrokih pitja v družbi ostaja (kot večina drugih) nedorečen, na pol poti. Preprosto se zadovolji z

razvpito (Hudolin, Lang, Rugelj) sintagmo "Brez alkohola ni alkoholizma", pa tudi "preventiva" se pri njem omeji na predavanja o škodljivosti pitja ter ostale oblike "ozaveščanja" ljudi o alkoholizmu, pa na zahtevo po prestrukturiranju gospodarstva, ki je dohodkovno odvisno od prodaje alkoholnih pijač ter na nekakšno "podpiranje kulture" ...

Ramovš pa je tudi oziroma predvsem realen. Zaveda se, da se lahko alkoholizem "uspešno zdravi le pri izredno majhnem odstotku alkoholikov" (str. 188), ob tem pa navrže še značilnosti neozdravljivega alkoholika (str. 191) in "napotke" za delo z njimi (str. 192).

Skratka, kljub vsem pomanjkljivostim (ki bi jih Ramovš zlahka odpravil), je knjiga pomemben prispevek za knjižnico socialnega delavca.

Milko Poštrak